

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Aktualitātes 2
- Izmaiņas likumos, kas attiecas arī uz lauksaimniekiem ... 3
- Aicina informēt par saimniecības darbības izbeigšanu 4
- Ieguldījumi materiālos aktīvos 4
- Izmaiņas mēslošanas līdzekļu lietošanas prasībās 5
- Moderno tehnoloģiju izmantošana 6

- Darbojas interešu grupas piena lopkopībā 8
- Reģions, kas iedvesmo – Vulkānzeme Austrijā 8

- Ražo un marķē pareizi! 10
- Briseles gaitēnos 12
- Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2015. gada janvārī. . . 14
- Dzērveņu audzēšanā ievilka mantotais purvs . . . 15

AKTUALITĀTES

MĀCĪTIES, DOMĀT, PELNĪT

Aizvadītais gads lauksaimniecībā un lauku attīstībā bijis vētrains – gan saimnieciskā, gan politiskā ziņā. Saimniekiem bija jārēķinās ar kailsala nodarītajiem postījumiem ziemāju sējumiem, kas līdzī nesa papildu izdevumu slogu, ko nesedza ienākumi par labo vasarāju ražu. Pien-saimniekiem izmaiņas ikdienas saimniekošanā ienesa Krievijas embargo, kas īsā laikā piena iepirkuma cenas samazināja par ceturto

daļu, liekot pārskatīt izdevumu un ienākumu pozīcijas biznesa plānos. Klāt vēl nāk apjausma par to, ka piena kvotas visticamāk tiks pārpildītas un tad nāksies rēķināties gan ar soda naudu nomaksu, gan pieaugošo konkurenci kopējā ES piena tirgū. Pārējā lauku uzņēmējdarbībā turpinājušies līdzšinējie procesi – mazo un vidējo uzņēmumu cīņa par izdzīvošanu vidē, kur iedzīvotāju skaits, un tas nozīmē – pieprasījums, turpina sarukt.

Nākamais gads nāk ar jaunām pārmaiņām ikdienas solī. Nezilēsim kafijas biežumos klimatisko apstākļu ietekmi, kas, kā katru gadu, arī nākamgad ieviesīs savas korekcijas. Skaidrāk zināmas izmaiņas sola jaunais Lauku attīstības plāns turpmākajiem septiņiem gadiem. Ikvienam saimniekam jau šodien jārēķina, kā saimniekos, lai varētu saņemt 100% visus ES atbalsta maksājumus.

► 2. lpp.

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBĀ

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBĀI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

◀ 1. lpp.

Tajā skaitā tos, kas saistīti ar tā saukto zaļināšanu. Jau šobrīd esam izdarījuši visu, lai saimnieki laikus varētu sagatavoties jaunajiem nosacījumiem – visā Latvijā strādā 59 sertificēti konsultanti, kuri palīdz rēķināt un plānot saimniekošanu atbilstoši jaunajam ES vides prasībām. Šeit vietā atgādinājums – no nākamā gada saimniecībām, kurās aramzemes platība ir vismaz 10 ha, pieteikšanās uz platību maksājumiem elektroniski būs obligāta. Un arī šajā lietā esam gatavi nākt talkā, palīdzot aizpildīt pieteikumu formas.

Arī nākamgad LLKC turpinās būt līdzās gan pieredzējušiem saimniekiem, kuri vēlas saimniekot efektīvāk, gan tiem, kuri spers pirmos soļus uzņēmējdarbībā. Mūsu padomi līdz šim lieti noderējuši vairāk nekā 2000 saimniecībām, kuras ir mūsu pastāvīgo klientu lokā, un mums ir pamats priecāties par viņu izaugsmi. Mūsu apkopotie dati liecina, ka vairāk nekā puse no šiem saimniekiem pēdējo desmit gadu laikā spējuši kāpināt apgrozījumu un no mazo saimniecību kategorijas izaugt līdz vidējo un lielo saimniecību līmenim. Mēs turpinā-

sim atbalstīt un skolot jaunus lauku uzņēmējus, mācot rakstīt biznesa plānus, domāt, rēķināt un uzņemties iniciatīvu. Mēs turpināsim sniegt zināšanas profesionālajā jomā, lai saimniekošana veiktos raitāk, kā arī aizstāvēsim mūsu lauku cilvēku intereses valsts un ES mērogā. Jo mums ir kopīgs mērķis – pārtikusi ģimenes saimniecība apdzīvotos laukos.

Jaunajā gadā novēlu nepadoties grūtībām un sasniegt savus mērķus! **■**

Mārtiņš Cimermanis,
LLKC valdes priekšsēdētājs

AKTUALITĀTES

ATBALSTĪŠ VAISLAS SIVĒNMĀŠU SAGLABĀŠANU

Cūkkopība 2014. gadā cietusi lielus finansiālus un dzīvnieku ģenētiskā potenciāla zaudējumus, ko izraisījis Latvijā uzliesmojušais klasiskais un Āfrikas cūku mēris, kā arī Krievijas noteiktais preču importa aizliegums, tāpēc tiks sniegts valsts atbalsts cūkkopjiem.

Ja 2014. gada 1. oktobrī pārraudzības ganāmpulkos kopā bija 26 291 vaislas sivēnmāte, tad jau 1. novembrī to kopskaits bija samazinājies līdz

25 574 dzīvniekiem. Lai nodrošinātu ģenētiski augstvērtīgu dzīvnieku saglabāšanu, to skaita pieaugumu pārraudzības ganāmpulkos un mazinātu klasiskā un Āfrikas cūku mēra, kā arī Krievijas noteiktā importa aizlieguma izraisīto finansiālo ietekmi uz cūkkopības saimniecību ekonomiku, valdība 25. novembrī apstiprināja 2014. gada pārejas posma valsts atbalstu 2 500 000 eiro. Tādējādi tiks saglabāts ražošanas apmērs un nodrošināta

augstvērtīgu vaislas sivēnmāšu saglabāšana ganāmpulka ciltskodolā. Grozījumi Ministru kabineta 2014. gada 4. februāra noteikumos Nr. 73 „Valsts atbalsta piešķiršanas kārtība vaislas lauksaimniecības dzīvnieku ierakstīšanai ciltsgrāmatā, kā arī to ģenētiskās kvalitātes noteikšanai un produktivitātes datu izvērtēšanai” stāsies spēkā pēc to publicēšanas oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis”. **■**

ZM informācija

IZSNIEGTA PIRMĀ „BORDO KAROTĪTE”

Uzņēmums „Aloja-Starkelsen” kļuvis par pirmo uzņēmumu, kas saņēmis tiesības izmantot „Bordo karotīti”.

Ar šo pārtikas produktu kvalitātes zīmi „Aloja-Starkelsen” turpmāk marķēs Latvijā ražotās citronu, apelsīnu un kivi žeļejas. „Bordo karotīti” piešķir tikai tiem pārtikas produktiem,

kuru pilns ražošanas cikls tiek veikts Latvijā, kas atbilst paaugstinātas kvalitātes prasībām un nesatur ģenētiski modificētus organismus. Lai saņemtu „Bordo karotīti”, ir jāveic speciālās PVD pārbaudes attiecīgajam produktam un pēc pozitīva atzinuma jāslēdz līgums ar Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācijā par kvalitātes zīmi iz-

mantošanu. Dalības maksa vienam produktam ir 70 eiro gadā. „Bordo karotītes” mērķis ir veicināt kvalitatīvas vietējās izcelsmes pārtikas atpazīstamību eksporta tirgos un pieejamību vietējā tirgū, kā arī veicināt vietējo preču un pakalpojumu īpatsvara palielināšanu publiskajos iepirkumos. **■**

ZM informācija

VEICINA KOMPOSTA UN BIOHUMUSA RAŽOŠANU

Valdība 25. novembrī atbalstīja Zemkopības ministrijas sagatavotās izmaiņas noteikumos, kas nosaka veselības aizsardzības un veterinārās prasības komposta sagatavošanai no dzīvnieku izcelsmes blakusproduktiem.

Šādu kompostu var tirgot un izmantot kā organisko mēslojumu un augsnes ielabotāju. Eiropas Savienības regulu prasības noteic, ka dalībvalsts var atļaut konkrētus parametrus specifiskiem blakusproduktiem, piemēram, ēdināša-

nas uzņēmumu pārtikas atkritumiem un šādu atkritumu maisījumiem ar dažiem citiem materiāliem, kas tiek kompostēti. Tāpat prasības noteic, ka attiecīgo kompostu var realizēt tirgū tikai tajā dalībvalstī, kurā konkrētie parametri ir atļauti. Saskaņā ar šīm prasībām ZM un Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts „BIOR” izstrādājis transformācijas parametrus dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu kompostēšanas metodei, ar kuru iegūto kompostu varēs izmantot

tikai Latvijas teritorijā. Paredzams, ka izmaiņas noteikumos veicinās biohumusa ražošanas attīstību, nodrošinot atvieglotu prasību piemērošanu biohumusa ražotājiem. Jaunās prasības attieksies tikai uz ražotājiem, kas vēlēsies šādu kompostu realizēt tirgū, taču neattieksies uz māsaimniecībā pašu sagatavoto un izmantoto kompostu. Izmaiņas noteikumos stāsies spēkā pēc to publicēšanas oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis”. **■**

ZM informācija

GRĀMATVEDĪBA
UN NODOKĻIIZMAIŅAS LIKUMOS, KAS ATTIECAS
ARĪ UZ LAUKSAIMNIEKIEM

Pieņemti grozījumi likumā Par zemes privatizāciju lauku apvidos, kā ar Darba likumā, kas būs aktuāli lauksaimniekiem.

Grozījumi likumā Par zemes privatizāciju lauku apvidos

Grozījumi precizē prasības komisijas sastāvam, kura vērtēs darījumus ar zemi. Jāņem vērā, ka ar 2014. gada 1. novembri ir stājušies spēkā iepriekšējie grozījumi šajā likumā, kas nosaka jaunu prasību virkni darījumiem ar lauksaimniecības zemi. Plašāka informācija pieejama: <http://likumi.lv/doc.php?id=270332&search=on>

Grozījumi Darba likumā

Lielākā daļa Darba likumā izdarīto grozījumu stāsies spēkā ar 2015. gada 1. janvāri. Rakstā apskatīsim svarīgākos no grozījumiem. Plašāka informācija pieejama: <http://likumi.lv/doc.php?id=270232&search=on>

Darba sludinājumos turpmāk būs jānorāda arī darba devēja – juridiskās personas – reģistrācijas numurs vai arī, ja darbinieku atlasīti veic personāla atlases kompānija, – būs jānorāda šīs kompānijas reģistrācijas numurs. Tas darba meklētājiem ļaus vieglāk atrast informāciju par darba devēju. Līdz šim bija prasība sludinājumā norādīt tikai uzņēmuma nosaukumu.

Likuma 37. pantā izdarītie grozījumi nosaka, ka darba devējs nepieļauj darbinieku pie nolīgta darba, ja darbinieks nespēj veikt nolīgto darbu veselības stāvokļa dēļ un to apliecina ārsta atzinums. Darba devējam ir pienākums izmaksāt darbiniekam atlīdzību par to laiku, kurā darbinieks nav pieļauts pie darba.

Darba līgumā nedrīkstēs ietvert noteikumus par svešvalodas prasmī, ja tā nav pamatoti nepieciešama darba pienākumu veikšanai. Ja darbinieks ir ārzemnieks, kurš pietiekamā līmenī nepārvalda valsts valodu, darba devējam ir pienākums rakstveidā informēt darbinieku viņam saprotamā valodā par darba līguma noteikumiem. Likuma 40. pants ir papildināts ar darba devēja pienākumu nodrošināt noslēgto darba līgumu uzrādīšanu pēc uzraudzības un kontroles institūciju pieprasījuma.

No likuma ir izslēgtas normas, kas

skaidro, kāds līgums ir slēdzams ar kapitālsabiedrību valdes locekļiem.

No trim uz pieciem gadiem pagarināts uz noteiktu laiku noslēgta darba līguma termiņš. No 30 uz 60 dienām ir pagarināts laikposms, kurā jauna darba līguma noslēgšana ar to pašu darba devēju ir uzskatāma par darba līguma termiņa pagarināšanu.

Ja saskaņā ar Darba likuma 58. pantu darbinieks tiek atstādināts no darba, tas ir jādara ar rakstisku rīkojumu, kas ir jāizsniedz darbiniekam. Atgādinu, ka saskaņā ar likumu atstādināšana no darba ir ar darba devēja rakstveida rīkojumu noteikts pagaidu aizliegums darbiniekam atrasties darba vietā un veikt darbu, par atstādināšanas laiku viņam neizmaksājot darba samaksu.

Gadījumos, kad likumā ir paredzēti atvieglojumi darbiniecēm, kuras baro bērnu ar krūti, atvieglojumi tiek ierobežoti laikā līdz bērna divu gadu vecumam.

Līdz šim likums noteica prasību izmaksāt darbiniekam atvaļinājuma naudu, pirms darbinieks dodas atvaļinājumā. Līdz ar grozījumiem 69. pantā pēc darbinieka rakstveida pieprasījuma samaksu par atvaļinājuma laiku un darba samaksu par laiku, kas nostrādāts līdz atvaļinājumam, var izmaksāt citā laikā, bet ne vēlāk kā nākamajā darba samaksas izmaksas dienā.

Likumā ir precizētas normas par brīvdienu piešķiršanu donoriem. Likums nosaka, ka atpūtas diena donoram ir jāizmanto ne vēlāk kā gada laikā pēc asins nodošanas. Darba devējam, sākot ar nākamā gadu, būs pienākums apmaksāt ne vairāk kā piecas šādas donoriem noteiktās atpūtas dienas kalendārā gada laikā (līdz grozījumu izdarīšanai apmaksājamo atpūtas dienu skaits netika ierobežots).

Skaidrojot vidējās izpeļņas aprēķinu, likums precizē, ka izpeļņas aprēķins ir veicams no pēdējo sešu kalendāro mēnešu darba samaksas. Mainīta kārtība, kādā rēķina mēneša vidējo izpeļņu. Iepriekš tika noteikts, ka pēdējo sešu mēnešu darba samaksu daļa ar seši, kas nebija taisnīgi gadījumos, kad darbinieks nebija strādājis pilnus sešus mēnešus. Mēneša vidējās izpeļņas aprēķinam dienas vidējo izpeļņu reizina ar mēneša vidējo darba dienu skaitu pēdējos sešos kalendāra mēne-

šos (vidējo dienu skaitu aprēķina, saskaitot darba dienas pēdējos sešos kalendāra mēnešos un šo kopsummā dalot ar seši).

Likuma 80. pantā ir precizēti ierobežojumi, kas attiecināmi uz ieturējumiem, kas izdarāmi no darba samaksas. Ja darba devējs veic ieturējumus, lai atlīdzinātu viņam radušos zaudējumus, šie ieturējumi nedrīkstēs pārsniegt 20% no darbiniekam izmaksājamās mēneša darba samaksas. Jebkurā gadījumā darbiniekam saglabājama darba samaksa minimālās algas apmērā un par katru apgādībā esošu nepilngadīgo bērnu – līdzekļi valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērā.

Ja darbiniekam tiek izteikts rājiens, tad darba devējam ir pienākums izsniegt darbiniekam rakstveida rīkojumu, ar kuru darbiniekam ir izteikta piezīme vai rājiens.

Likuma 96. pants skaidro kārtību, kādā darbinieks un darba devējs drīkst vienoties par to, ka darbinieks atlīdzina darba devējam izdevumus, kas saistīti ar darbinieka kvalifikācijas paaugstināšanu. Vienošanās par izdevumu segšanu ir pieļaujama, ja profesionālās apmācības vai kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumi uzskatāmi par tādiem, kas atbilstoši apstākļiem ir saistīti ar darbinieka veicamo darbu, taču šādai profesionālajai apmācībai vai kvalifikācijas paaugstināšanai (darbinieka konkurētspējas pilnveidošana) nav noteicoša nozīme nolīgta darba izpildei.

Likums ir papildināts ar 112.¹ pantu, kas skaidro kārtību, kādā darbinieks vai darba devējs paziņo par uzteikumu.

Saistībā ar virsstundu darbu ir noteikts, ka tas nedrīkst pārsniegt vidēji astoņas stundas septiņu dienu periodā (pārskata periods aprēķinam nedrīkst pārsniegt četrus mēnešus). Iepriekš likums attiecībā uz virsstundām noteica ierobežojumu 144 stundu apmērā četrus mēnešu periodā.

Likuma 140. pantā ir izdarīti precizējumi attiecībā uz atpūtas laika piešķiršanu darbiniekiem, kuriem noteikts summētais darba laiks.

► 4. lpp.

3. lpp.

Likums attiecībā uz summēto laiku nosaka arī to, ka darba devējs nav tiesīgs grozīt darbiniekam noteikto darba grafiku darbinieka pārejošas darbnespējas laikā, kā arī laikā, kad darbinieks neveic darbu citu attaisnojošu iemeslu dēļ.

Likuma 147. pants papildināts ar normu, kas paredz, ka darbiniekam, kura aprūpē ir bērns līdz 18 gadu vecumam, ir tiesības uz īslaicīgu prombūtni bērna saslimšanas vai nelaimes

gadījumā, kā arī lai piedalītos bērna veselības pārbaudē, ja šādu pārbaudi nav iespējams veikt ārpus darba laika. Par īslaicīgu prombūtni darbinieks laikus paziņo darba devējam.

Lai kļiedētu neskaidrības par to, par kādu laika periodu darbiniekam ir jāizmaksā kompensācija par neizmantoto ikgadējo atvaļinājumu, likuma 149. pantā izdarītie grozījumi paredz, ka darba devējam ir pienākums izmaksāt atlīdzību par visu periodu,

par kuru darbinieks nav izmantojis ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu. Atgādinu, ka atvaļinājuma naudu drīkst atlīdzināt, tikai izbeidzot darba tiesiskās attiecības.

Darbiniekam, kura aprūpē ir viens vai divi bērni līdz 14 gadu vecumam, tiek paredzētas tiesības uz vismaz vienu apmaksātu papildatvaļinājuma dienu gadā. ■

Linda Puriņa, LLKC Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītāja

AICINA INFORMĒT PAR SAIMNIECĪBAS DARBĪBAS IZBEIGŠANU

Lai izvairītos no nevajadzīgiem izdevumiem nodokļu nomaksas jomā, Valsts ieņēmumu dienests (VID) aicina saimnieciskās darbības veicējus, kuri vēl nav informējuši VID par savas saimnieciskās darbības izbeigšanu, paziņot par to līdz 2014. gada beigām.

VID atgādina, ka neaktīviem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru aprēķinātais iedzīvotāju ienākuma nodoklis no 2014. gada saimnieciskās darbības ienākuma būs mazāks nekā 50 eiro, bet 2015. gadā būs pienākums samaksāt minimālo nodokli 50 eiro apmērā.

Likuma Par iedzīvotāju ienākuma nodokli 19. panta 2.¹ daļā un Mikrouzņēmumu nodokļa likuma 6. panta piektajā daļā ir noteikts, ka minimālais nodoklis no saimnieciskās darbības ir 50 eiro. Tādēļ aicinām saimnieciskās darbības veicējus, kuri vēl nav informējuši VID par savas saimnieciskās darbības izbeigšanu, par to ziņot laikus – līdz 2014. gada beigām.

Saimnieciskās darbības veicējam minimālais nodoklis 50 eiro nav jāmaksā, ja:

- taksācijas gadā par darbiniekiem ir veikti iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumi vai valsts sociālās apdroši-

nāšanas obligātās iemaksas, vai valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas par sevi kā pašnodarbinātu personu;

- taksācijas gadā ir reģistrēta vai izbeigta saimnieciskā darbība vai pabeigts likvidācijas process;
- saimnieciskā darbība reģistrēta pirmstaksācijas gadā.

Jautājumu un neskaidrību gadījumā aicinām nodokļu maksātājus zvanīt uz VID informatīvo tālruni 67120000, vērsties ikvienā VID klientu apkalpošanas centrā vai uzdot jautājumus rakstiski VID mājaslapas sadaļā „Kontakti”. ■

VID Sabiedrisko attiecību daļa

LAD INFORMĀCIJA

IEGULDĪJUMI MATERIĀLAJOS AKTĪVOS

Lauku atbalsta dienests (LAD) izsludina projektu iesniegumu pieņemšanu pasākuma „Ieguldījumi materiālajos aktīvos” divos apakšpasākumos.

Pirmās kārtas projektu iesniegumu pieņemšana apakšpasākumos notiks no 2014. gada 8. decembra līdz 2015. gada 15. janvārim.

Apakšpasākuma „Atbalsts ieguldījumiem lauku saimniecībās” mērķis ir atbalstīt lauku saimniecības, lai uzlabotu to ekonomiskās darbības rādītājus un konkurētspēju, kā arī veicināt kooperācijas attīstību. Pirmās kārtas pieejamais publiskais finansējums apakšpasākumā „Atbalsts ieguldījumiem lauku saimniecībās”:

- lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvajām sabiedrībām – 4 500 000 eiro;
- lauku saimniecībām – 65 943 776 eiro, kas sadalīts atbilstoši uzņēmuma finansiālajam apgrozījumam.

Apakšpasākuma „Atbalsts ieguldī-

jumiem pārstrādē” mērķis ir paaugstināt lauksaimniecības produktu pārstrādes efektivitāti un palielināt produktu pievienoto vērtību, veicinot konkurētspējīgas kooperācijas attīstību un ilgtspējīgas lauksaimnieciskās ražošanas attīstību un inovāciju ieviešanu uzņēmumos. Pirmās kārtas pieejamais publiskais finansējums - 16 197 836 eiro.

Kā kļūt par LAD klientu?

Fiziskai vai juridiskai personai, kas vēlas pretendēt uz atbalstu LAD administrēto pasākumu ietvaros, ir jābūt reģistrētai LAD Klientu reģistrā. Reģistrācija veicama, pirmo reizi pretendējot uz atbalstu. Lai reģistrētos LAD Klientu reģistrā, ir jāaizpilda reģistrācijas veidlapa.

Klienta reģistrācijas veidlapu var iesniegt klātienē, uzrādot personu apliecinošu dokumentu, LAD Klientu apkalpošanas centros vai elektroniski ar elektronisko parakstu (saskaņā ar Elektronisko dokumentu likumu). Svarīgi – par jebkurām izmaiņām reģistrā-

cijas veidlapās minētajā informācijā ir jāpaziņo divu nedēļu laikā pēc izmaiņu rašanās, iesniedzot attiecīgo veidlapu.

Ja atbalsta pretendents vēlas pieprasīt uz atbalstu no tiešā atbalsta shēmu maksājumiem vai vides un lauku ainavas uzlabošanas maksājumiem (Tiešajiem (platību) maksājumiem), tas papildus iesniedz arī informāciju par apsaimniekotajiem zemes gabaliem. Tas nepieciešams, lai LAD varētu iepriekš sagatavot lauku bloku kartes, kuras būs jāiesniedz kopā ar „Platību maksājumu iesniegumu” (neattiecas uz klientiem, kuri uz atbalstu piesakās ar LAD Elektroniskās pieņemšanas sistēmas palīdzību).

Sākta avansu izmaksa lauksaimniekiem

LAD 27. oktobrī uzsāka Vienotā platību maksājuma (VPM) avansu izmaksu lauksaimniekiem, kuri ir izpildījuši atbalsta saņemšanas nosacījumus.

► 5.lpp.

4. lpp.

Līdz 25. novembrim avanss izmaksāts 53 098 617 eiro apmērā, saņemti 49 031 pieteikumi. Savukārt 8. decembrī sāka gala maksājumu izmaksa.

VPM provizoriskā likme ir 99,06 eiro/ha. Provizoriskais samazināju-

ma koeficients ir 0,895803, savukārt provizoriskā likme pēc samazinājuma koeficienta piemērošanas ir 88,73 eiro/ha. Avanss tiek izmaksāts 50% apmērā, bet avansa maksājums lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem teritorijās, kas nav kalnu teritorijas (MLA) – 70%

apmērā. Avansa maksājumu izmaksa tiek veikta pakāpeniski un tikai tiem lauksaimniekiem, par kuru iesniegumiem ir pabeigtas maksājumu saņemšanas nosacījumu atbilstības pārbaudes. **■**

Simona Saule,

LAD sabiedrisko attiecību speciāliste

LAUKSAIMNIECĪBA

IZMAIŅAS MĒSLOŠANAS LĪDZEKĻU LIETOŠANAS PRASĪBĀS

Arvien plašāk lauksaimnieki kā kultūraugu mēslošanas līdzekļi izmanto biogāzes ražošanas fermentācijas atliekas – digestātus. Tas satur ievērojamu daudzumu augu barības elementu un ir piemērots gan kultūraugu mēslošanai, gan arī to var izmantot kā piedevu dzīvnieku barībai. Tagad digestāta lietošanas prasības pielīdzinātas kūtsmēsliu izmantošanas prasībām.

Digestātam ir augsta slāpekļa un fosfora mineralizācijas pakāpe, kā arī no agronomiskā viedokļa tas ir viegli izkliedējams, jo pēc konsistences līdzīgs šķidriem kūtsmēsliem. Tā sastāvs ir atkarīgs no izejvielu (piemēram, kukurūzas zaļmasas, kūtsmēsliu u. c.) ķīmiskā sastāva un tehnoloģiskā procesa.

Lai nodrošinātu augsnes un ūdens aizsardzību arī gadījumos, kad digestāts tiek izmantots kā mēslošanas līdzeklis, kā arī ņemtu vērā Eiropas Komisijas norādījumus, Zemkopības ministrijā sagatavoti grozījumi 2011. gada 11. janvāra noteikumos Nr. 33 „Noteikumi par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisītā piesārņojuma ar nitrātiem”. Tajos digestāta lietošanas prasības pielīdzinātas kūtsmēsliu izmantošanas prasībām, kas nosaka, ka digestātu neizklidē uz sasalušas, pārmitras vai ar sniegu klātas augsnes, palienēs un plūdu apdraudētājās teritorijās izklidē tikai pēc iespējamo plūdu sezonas beigām, kā arī ar fermentācijas atliekām iestrādātais slāpekļa daudzums vienā lauksaimniecībā izmantojamās zemes hektārā gadā nedrīkst pārsniegt 170 kilogramu, kas atbilst 1,7 dzīvnieku vienībām. Lai noteiktu slāpekļa saturu fermentācijas atliekās, jāveic ķīmiskās analīzes mēslošanas līdzekļu jomā akreditētā laboratorijā. Piemēram, cūku šķīdirmēslos pēc literatūras datiem (Dubrovskis,

Foto: Andris Skudra

1988) kopējais slāpekļis digestātā var būt robežās no 0,2–1,2%.

Lauksaimniekiem fermentācijas atliekas pēc izkliedēšanas jāiestrādā augsnē 24 stundu laikā, savukārt tās neiestrādā augsnē, ja lieto kā papildmēslojumu. Rudenī fermentācijas atliekas lauka mēslošanai lieto tikai kopā ar augu pēcplaujas atliekām (rugājiem, sasmalcinātiem salmiem, zālāju sakņu masu), iestrādājot tās augsnē ar lobīšanu vai aršanu, vai citu līdzvērtīgu metodi

Ņemot vērā Eiropas Komisijas norādījumus par mēslojuma iestrādes laiku, veiktas izmaiņas noteikumos, saimniekojot īpaši jutīgā teritorijā. Lauksaimniekiem jāievēro, ka mainīti kūtsmēsliu un fermentācijas atlieku **iestrādes laiki**: laika posmā no 20. oktobra līdz 15. martam neizklidē nekāda veida kūtsmēsliu un fermentācijas atliekas, bet zālājiem – no 5. novembra līdz 15. martam. Slāpekli saturošus minerālmēsliu ziemājiem neizsēj no 15. oktobra līdz 15. martam, pārējiem kultūraugiem un zālājiem – no 15. septembra līdz 15. martam.

Lietojot mēslošanas līdzekļus, t. sk. digestātus, jāievēro noteikumos noteiktās maksimāli pieļaujamās **slāpekļa normas** kultūraugiem. Normās arī ieviestas izmaiņas – tās ir diferencētas atbilstoši plānotajam kultūrauga ražas līmenim. Piemēram, intensīva tipa ziemas kviešiem, plānojot ražu virs 7 t/ha, maksi-

māli pieļaujamā slāpekļa norma tīrvielā ir 220 kg/ha, savukārt ziemas rapsim, plānojot ražu 4–5 t/ha, maksimāli pieļaujamā slāpekļa norma ir 190 kg/ha.

Sagatavojot kultūraugu **mēslošanas plānu**, pamatojoties uz augsņu analīzēm, kas nav vecākas par sešiem gadiem, jāņem vērā dažādi rādītāji. Slāpekļa vajadzības aprēķināšanai ņem vērā plānoto ražu un tās kvalitāti, slāpekļa (barības elementu) iznesi attiecīgajam kultūraugam, augsnes organiskās vielas saturu augsnē, izmantošanās koeficientus no iepriekšējā gadā lietotajiem kūtsmēsliem, iestrādātajam pēcplaujas atliekām un zaļmēslojuma, kā arī priekšauga (tauriņziežu) pēcietekmi un datus par minerālā slāpekļa saturu augsnē, atjaunojoties kultūraugu veģetācijai (ja tādi ir lauksaimnieka rīcībā). Valsts augu aizsardzības dienests rudenī pēc kultūrauga novākšanas un agri pavasarī pirms kultūraugu veģetācijas atjaunošanās veic minerālā slāpekļa satura augsnē noteikšanu 0–90 cm dziļā augsnes slānī īpaši jutīgās teritorijas lauksaimniecībā izmantojamā zemē. Rezultāti tiek publicēti mājaslapā www.vaad.gov.lv, un tos var izmantot, plānojot pavasarī kultūraugu mēslošanu.

MK noteikumu projekts stāsies spēkā pēc apstiprināšanas valdībā un publicēšanas „Latvijas Vēstnesī”. **■**

Pēc MK noteikumu projekta sagatavots
LLKC Augkopības nodaļa

LOPKOPĪBA

MODERNO TEHNOLOĢIJU IZMANTOŠANA

Sogad no jūlija līdz novembrim notikušas četrpadsmit Zālēdāju projekta fermu dienas, kas pulcēja plašu interesentu skaitu un sniedza noderīgu informāciju par ierīkoto demonstrējumu laikā gūtajām atziņām piena un gaļas lopkopībā.

LLKC Lopkopības kompetenču centra un Lopkopības nodaļas demonstrējuma „Atražošanas rādītājus ietekmējošie faktori un embrionālās mirstības cēloņi” fermu diena risinājās Tukuma novadā SIA „Lestene”. Lai Latvijas piensaimniekiem veidotos vispusīgāka izpratne par moderno tehnoloģiju pielietojumu piensaimniecībā un to iespēju izmantošanu saimniecību apsaimniekošanā, Valsts Lauku tīkla aktivitātes „Lopkopības ražošanas ekonomiskās efektivitātes paaugstināšanas pasākumi lauku saimniecībās” Lestēnē tika ierīkots demonstrējums par iespējam noskaidrot govju neauglības cēloņus, izmantojot iekārtu „Herd Navigator”. Vienlaikus piensaimnieki tika iepazīstināti ar viegli izmantojamām alternatīvām slimību diagnostikas metodēm, ar kuru palīdzību ir iespējams ātri identificēt dzīvnieku veselības problēmas.

Sadarbojoties LLU mācībspēkiem, konsultantiem un kompāniju pārstāvjiem, izpētīt „Herd Navigator” sistēmas iegūtos datus SIA „Lestene”, tie analizēti un veidota datu bāze, lai uzkrātu informāciju par demonstrējumā iekļautajiem dzīvniekiem trīs gadu garumā. Tas uzskatāmi parādītu šīs modernās fermu vadības programmas iespējas un palīdzētu speciālistiem efektīvāk un laikus rūpēties par govju veselību.

Visās Zālēdāju projektā iekļautajās saimniecībās lopkopības un ekonomikas speciālisti veikuši piena pašizmaksas aprēķinu par 2013. gadu un to ietekmējošās pozīcijas demonstrējumu saimniecībās, kurās slaucamo govju skaits ir 200 un vairāk. Tika skaidrotas mainīgo un pastāvīgo izmaksu pozīcijas šo piensaimniecību grupā, uzsverot lopbarības izmaksu sadaļas, kas ir vienas no lielākajām mainīgo izmaksu grupā.

Piena ražošanas izmaksas:

- 41% – pirktā lopbarība;
- 15% – pašražotā lopbarība;

Foto: Māija Sirvide

SIA „Lestene” valdes priekšsēdētājs Egils Senkāns iepazīstina ar saimniecību

Jāiegulda līdzekļi govju veselības monitoringa sistēmās, kas ir sevišķi aktuāls jautājums lielos ganāmpulkos

- 13% – amortizācijas izmaksas;
- 9% – darba algas un sociālās apdrošināšanas izmaksas;
- 7% – enerģijas izdevumi;
- 6% – pārējās pastāvīgās izmaksas;
- 4% – tehnikas remonts, uzturēšana;
- 3% – veterinārija un mākslīgā apsūkšana;
- 2% – pārējās lopkopības izmaksas.

Latvijas lauksaimniecībā piensaimniecības nozare ir viena no prioritārajām. Tāpēc svarīgi ar praktiskiem pētnieciskiem demonstrējumiem un citiem pasākumiem izglītēt lopkopības nozarē strādājošos par ekonomikas pamatprincipiem, kuri ietekmē un veido produkcijas pašizmaksu. Cerams, ka LLKC demonstrējumi un rīkotās fermu dienas ļaus daļai piensaimnieku pārstrukturēt saimniekošanu tā, lai produkcijas ražošanas izmaksas samazinātos kaut par dažiem eiro centiem.

Saimniecības raksturojums.

SIA „Lestene” dibināta 1992. gadā, tā apsaimnieko 1872 ha lauksaimniecībā

izmantojamās zemes. Graudi audzēti 800 ha platībā, rapsis – 300 ha, lopbarības pupas – 100 ha, kā arī lucerna un kukurūza rupjās lopbarības vajadzībām. Saimniecībā ir 412 slaucamo govju ganāmpulks. Vidējais izslaukums 2013. gadā bija 8506 kg no govīm, bet uz 2014. gada oktobri – ap 9400 kg gadā. Nodarbināti 60 strādājošie. Modernā piena ferma „Pienenes” nodota ekspluatācijā 2012. gadā. Tajā ir 500 vietas slaucamajām govīm. Uzstādīta paralēlās slaukšanas zāle 2x16. Lauksaimniecības izstādē Hannoverē valdes priekšsēdētājs Egils Senkāns nolūkoja fermas vadības programmu „Herd Navigator”, un uzstādīja to savā saimniecībā kā pirmo Austrumeiropā.

Šis ir paralēlais demonstrējums, kas vienlaikus norisinās arī LLU MPS „Vecauce” „Līgotņu” fermā, kur darbojas ganāmpulka menedžmenta sistēma „Afimilk”. LLKC Lopkopības nodaļas konsultants–eksperts veterinārmedicinā Dainis Arbidāns uzsvēra, ka demonstrējuma ilgums būs trīs gadi, un tas tiks strukturēts vairākos posmos.

Iekārtas „Herd Navigator” pamatfunkcijas ir: ganāmpulka uzraudzība un vadība; piena rādītāju uzskaitē un analīze; atražošanas organizācija; grūsnības diagnostika pēc progesterona koncentrācijas pienā; slimību diagnostika (ketozes un mastīta risks, paildzināta meklēšanās, folikulārās cistas, dzeltenā ķermeņa cistas, paziņojumi par embrija nāvi, paziņojumi par abortu).

► 7. lpp.

Iekārta „Herd Navigator”

Foto: Dainis Arbidāns

◀ 6. lpp.

Tika analizēta govju un telīšu atslaukšanās dinamika par 2013. un 2014. gadu, kā arī govju izslēgšanas iemesli saimniecībā. Demonstrējuma gaitā tika izveidotas govju grupas, ar „Herd Navigator” datorizēto sistēmu prognozējot slimību risku saistībā ar ketonvielu un glikozes līmeni asinīs. Dainis Arbidāns iepazīstināja ar sakarību, kāda veidojas ķermeņa kondīcijai ar ketonvielu un glikozes līmeni dzīvnieka asinīs tieši cietstāves periodā.

Ēdināšanas ietekme uz reprodūktīvo veselību

Asociētā profesore Dr. vet. med. **Laima Liepa** no LLU Veterinārmedicīnas fakultātes norādīja, ka biežāk govīs saslimst ar pirmo ketozes formu – alimentāro ketozi, kas klīniski novērojama apmēram otrajā nedēļā pēc govju atslaukšanās, bet otrā ketozes forma – taukainā aknu deģenerācija – biežāk novērojama dzīvniekiem cietstāves periodā. Atkarībā no govju ēdināšanas tendencēm, īpaši gadījumos, kad cietstāves periodā govīs ir pārbarotas, biežāk novēro aknu taukaino deģenerāciju jeb ketozes otro formu. Saslimstības riskam ar aknu taukaino deģenerāciju vairāk pakļautas govīs, kas cietstāvēšanas laikā ir pārbarotas, tām ķermeņa kondīcija pārsniedz (>3,5 p.). Profesore uzsvēra, ka pēdējā lak-

tācijas fāzē cietlaižot govju ķermeņa kondīciju izvērtējums ir ļoti svarīgs, lai tālākā periodā dzīvnieks saglabātu veselību un spētu uzņemt pietiekoši daudz barības. Pēc dzemdībām govīm ar vidēju ķermeņa kondīciju barības uzņemšanas spēja ir krietni labāka nekā govīm ar augstu ķermeņa kondīciju. Govīm problēmas ar meklēšanu rodas, ja ganāmpulkā konstatē saslimstību ar vielmaiņas slimībām. Lai samazinātu problēmas, kas saistītas ar ganāmpulka ražību un atražošanu, saimniecībām būtu jāievēro sekojošais.

Cietstāvēšanas laikā samazināt enerģētiskas un proteīnu saturošas barības daudzumu:

Kontrolēt govju kondīciju, neuzbarot (jābūt 3,0–3,5 p.); Govīm 2–3 nedēļas pirms atnešanās kontrolēt asinīs ketonvielas (norma – zem 0,7 mmol/l; 0,7 – 1,0 mmol/l – subakūta ketoze, virs 1,0 mmol/l akūta ketoze), lai laikus novērstu negatīvo enerģijas balansu un pēc atnešanās mazinātu saslimstību ar mastītu, ketozi un reproduktīviem traucējumiem; Svarīgi 2–3 nedēļas pirms atnešanās sākt palielināt enerģētiskās barības devu, lai insulīna līmenis organismā paaugstinātos. Insulīns stimulē reprodūktīvo orgānu darbību un nodrošina pirmo meklēšanu 50 dienu laikā pēc atnešanās.

Pēc atnešanās neļaut govij novājt, nezaudēt no kondīcijas vairāk kā 0,5–1,0 punktu:

Enerģētisko un proteīnu saturošo barību dot atbilstoši izslaukumam; Kontrolēt barības devu, kas sastādīta teorētiski → ko samaisa maisītājā (TMR) → kas nonāk silē → ko no tā govīs apēd → ko izmanto → cik neizmanto.

Lai slaucamās govīs neiegūtu subakūto acidozi (SARA), profilaksei kopējā barības maisījumā (TMR) garo šķiedru daudzumam jābūt 2–8%; smalkākajām frakcijām – zem 20%.

Fermā „Pienenes” Dainis Arbidāns arī praktiski demonstrēja, kā tiek veikta grūsnības diagnostika ar ultrasonogrāfu „Tringa Linear” un kā tiek veikti eksprestesti ar digitālo glikometru „Free Style Optium” ketonvielu un glikozes līmeņa noteikšanai govīm cietstāves periodā. ■

Anita Siliņa, LLKC Lopkopības kompetenču centra vadītāja

FERMU DIENAS ATZIŅAS

- Lai gūtu panākumus piensaimniecībā, nepieciešams veikt profilaktiskos pasākumus ekonomisko slimību, vielmaiņas problēmu un abortu novēršanai, ir lietderīgi ieguldīt līdzekļus govju veselības monitoringa sistēmu iegādē, kas ir sevišķi aktuāls jautājums lielos ganāmpulkos.

- Lai samazinātu piena kilograma pašizmaksu, piensaimniecībām ir jānodrošina teicami bezstresa labturības apstākļi, govīm jāstāda barības devas ar kvalitatīvu un govju ražībai un fizioloģiskajam stāvoklim atbilstošu lopbarību, un jāseko, lai govīs šādu devu spētu apēst.

- Ražīgākās govīs ganāmpulkā būs pirmās, kas izjutīs dažādu apkārtējās vides radītu stresa faktoru iedarbību, un atbildēs uz to ar izslaukuma samazināšanos.

- Ganāmpulkā, kurā atrodas dažādu šķirņu govīs, ir sarežģīti nodrošināt nepieciešamos ēdināšanas un turēšanas apstākļus (atšķirīgi dzīvmasas rādītāji un auguma parametri).

- Mazām saimniecībām govju veselības monitoringam var izmantot ekspresmetodes ketonvielu un glikozes līmeņa noteikšanai asinīs, kas kā preventīva metode var palīdzēt saimniecībai ietaupīt līdzekļus, laikus konstatējot problēmu un uzsākot ārstēšanu.

- Pasākumā sniegtā informācija kārtējo reizi lika aizdomāties par ēdināšanas, dzīvnieku komforta un stresa lielo ietekmi uz govju veselību un dažādām tās izpausmēm.

- Piena pašizmaksu var samazināt, palielinot izslaukumu vidēji no govīs un palielinot realizētā piena apjomu no saražotā.

LOPKOPĪBA

DARBOJAS INTEREŠU GRUPAS PIENA LOPKOPĪBĀ

LKKC sadarbībā ar Kuldīgas, Balvu, Daugavpils un Preiļu reģionālo biroju lopkopības speciālistiem šogad organizēja četras interešu grupas piena lopkopībā.

Interese grupu ir saimniecību kopums – piecas piensaimniecības, kas apvieno piensaimniekus ar līdzīgām interesēm, kā arī problēmām, un mērķi padarīt savas saimniecības ekonomiski efektīvākas, videi draudzīgākas. Grupu koordinē lopkopības konsultants, kurš darbojas, regulāri apmeklējot interešu grupas saimniecības un organizējot grupas dalībnieku pieredzes apmaiņas tikšanās saimniecībās, analizējot situāciju tajās, savstarpēji komunicējot ar saimniekiem, rodot risinājumus un izstrādājot priekšlikumus, kas darba gaitā tiek izklāstīti arī citiem saimniekiem, tādā veidā ieviešot labo praksi citās grupas saimniecībās.

LLKC Preiļu konsultāciju biroja piena lopkopības interešu grupā piedalījās zemnieku saimniecības „Jāņu mājas”, „Palmas”, „Veiduļi”, „Nelķes 98” un „Mucenieki”. Šogad notikušas visas piecas paredzētās tikšanās. Katra no tām tika sarīkota citā grupas saimniecībā. Iegūtas jaunas zināšanas, ko var pielietot savas saimniecības attīstībai. Iesaistīto saimniecību skaits – piecas –

Interese grupas tikšanās zemnieku saimniecībā „Nelķes 92”, kur piedalījās visu grupas saimniecību pārstāvji. Pirmajā rindā (no labās): Sarmīte Kļavinska (z/s „Palmas”), Zita Briška (LLKC Preiļu nodaļas lopkopības konsultante), Aija Laizāne (z/s „Veiduļi”); otrajā rindā: Silvija Dreijere (LLKC Lopkopības nodaļas vadītāja), Inese Klodāne (z/s „Mucenieki”), Lidija Brice (z/s „Jāņu mājas”); trešajā rindā: Aivars Laizāns (z/s „Veiduļi”), Māris Klodāns (z/s „Mucenieki”), Modris Klauzs (z/s „Nelķes 92”)

ir optimāls, jo tā ir vieglāk komunicēt.

Preiļu konsultāciju biroja lopkopības konsultante **Zita Briška** uzsver, ka tikšanās saimniecībās ir tikai viens no uzdevumiem, jo interešu grupas darbība paredz arī citus ne mazāk svarīgus mērķus. Tie ir: sagatavot augu barības elementu aprites bilanci saimniecībām, aprēķināt saražotā piena pašizmaksu, noņemt lopbarības paraugus, sastādīt slaucamo govju barības devas u. c.

LLKC Preiļu konsultāciju biroja vadītāja **Māriete Vucenlāzdāne**: „Saimniecību apvienošana interešu grupā ir efektīvs līdzeklis savstarpējai pieredzes apmaiņai. Pozitīvi, ka mūsu grupā apvienojušies gan saimnieki, kuri ar piena lopkopību nodarbojas jau ilgāku laiku, gan tādi, kuri uzsākuši darbību šajā nozarē salīdzinoši nesen vai ir pārņēmuši

saimniecību no saviem vecākiem. Gados jaunākajiem saimniekiem ir citāds skatījums uz saimniekošanu, kas jūtams diskusijās. Tomēr viņi atzīst, ka pieredzējušāko dalībnieku viedoklis ir pamatots un vērā ņemams. Priešē tas, ka saimnieki ir atklāti un dalās savā pieredzē par to, kas saimniekošanas veidā ir izdevies un kas būtu jāuzlabo. Jāuzsver, ka lopkopības konsultantu darbs grupās ir ļoti svarīgs, lai sniegtu kompetentu viedokli, tādējādi papildinot gūto pieredzi ar praktiski pielietojamiem speciālista ieteikumiem, kas būtu ieviešami saimniecībā tās darbības efektivitātes uzlabošanai.”

Silvija Dreijere, LLKC Lopkopības nodaļas vadītāja

Jolanta Augšpūle, LLKC Preiļu nodaļas uzņēmējdarbības konsultante

LAUKU ATTĪSTĪBA

Vietējo rīcības grupu pārstāvji un LEADER projektu iesniedzēji apmeklēja Štīrijas Vulkānzemes reģionu Austrijā, lai tiktos ar tā pārstāvjiem un uzņēmējiem un gūtu pieredzi par to, kā veiksmīgi attīstīt reģionu, balstoties uz kopīgi izvirzītiem attīstības mērķiem.

REĢIONS, KAS IEDVESMO – VULKĀNZEME AUSTRIJĀ

Štīrijas federālās zemes Vulkānzemes reģions vēsturiski ilgi bijis ļoti konservatīvs. Galvenā iedzīvotāju nodarbošanās bija lauksaimniecība, bet bez pievienotās vērtības. Cilvēki nesaskatīja sava reģiona attīstības iespējas un ar pārliecību par to, ka citur ir labāk, bieži izlēma pamest dzimto vietu. Deviņdesmito gadu vidū tika pieņemts izaicinājums mēģināt reģiona attīstībā iesaistīt visus tā iedzīvotājus, lai pēc piecpadsmit gadiem būtu redzams kopējā mērķa rezultāts – at-

tīstība, kas balstās uz trīs galvenajām jomām: kulināriju, amatniecību un dzīvesziņu. Reģiona pārstāvji uzsver, ka par vietējiem iedzīvotājiem un attīstību jādomā nepārtraukti, lai turpinātu pilnveidoties, nevis paliktu jau sasniegtā attīstības stadijā. Ja iedzīvotājiem ir līdzīga vērtības, pozitīva domāšana un kopīgs mērķis, viņiem ir arī motivācija maksimāli iepirkt vietējo produkciju, kā arī atbalstīt citus vietējos ražotājus.

► 9. lpp.

◀ 8. lpp.

Vietējās alus darītavas īpašnieks atzina, ka ir ļoti svarīgi, lai reģiona kopējie attīstības mērķi un vīzija tiktu izskaidroti ikvienam iedzīvotājam. Būtiski, lai cilvēki augsti vērtētu savu reģionu, tā iedzīvotājus un centienus, kā arī sajūstu, ka tiek novērtēti.

„Reģionālais egoisms”

Jau desmit gadu Vulkānzemes reģionam ir skaidra vīzija par attīstību un izvirzīti konkrēti ilgtermiņa mērķi, taču to nav pārāk daudz, lai katram varētu veltīt nepieciešamo uzmanību. Ja citur dažādas darbības nozares tiek nošķirtas, te tās cenšas sasaistīt, uzsvērot sadarbības nozīmīgumu. Vietējie to dēvē par reģionālo egoismu. Reģions atbalsta vietējos mazos ražotājus, kas nodrošina iedzīvotājus ar darba vietām un piedalās kultūras dzīvē. Šādi uzņēmumi strādā pie interesantām idejām un rada jaunus produktus. Apmēram 35% uzņēmumu Vulkānzemē strādā tikai viens cilvēks, un daudz ir tādu, kas nodarbina līdz pieciem cilvēkiem. Līdz 2020. gadam Vulkānzemes reģionā vēlas panākt vietējās un ārpus reģiona iepirktās produkcijas līdzsvaru 50:50%. Tāpēc svarīgi saprast, kāds ir ieguvums pašiem, ja lielākā daļa naudas resursu apgrozās tepat. Aprēķināts, ka pēc aprites vietējā līmenī 1 eiro vērtība palielinās līdz 1,56 eiro. Naudu te tēlaini pielīdzina vēlēšanu biļetenam, ar kuru katru dienu iedzīvotājs nobalso par vai pret vietējo produkciju.

Vietējo uzņēmumu un produktu zīmols

Katru gadu reģionā tiek rīkots uzņēmējdarbības ideju konkurss, un katru gadu tiek saņemts apmēram 50 pieteikumi. Konkursa komisija izvēlas labākās idejas, ar kurām iepazīstina vietējos iedzīvotājus. Uzvarētājam tiek piešķirta 500 eiro naudas balva, tomēr par galveno ieguvumu tiek uzskatīts vietējo iedzīvotāju atzinība, kas motivē ideju attīstīt tālāk. Jaunajiem uzņēmējiem nav atsevišķas uzņēmējdarbības veicināšanas programmas, bet viņi tiek atbalstīti, ļaujot izmantot Vulkānzemes zīmolu, ko piešķir vietējam uzņēmumam un produktam, lai to varētu atpazīt vispirms vietējie iedzīvotāji. Jaunās reģiona attīstības vīzijas īstenošanai zīmols tika izstrādāts 2010. gadā. Par zīmola iz-

Foto: Guna Šulce

Daudzveidīgā šķiņķa produkcija

mantošanu uzņēmējam gadā jāmaksā 400 eiro, kas tiek izmantoti kopējām mārketinga aktivitātēm. Šobrīd zīmols jau ir 15 miljonus eiro vērts.

Vērojama pozitīva tendence, ka jaunieši pēc studijām lielajās pilsētās lielākoties atgriežas mājās, pieaug arī dzimstība. Būtiski, ka pašvaldība ir ieinteresēta jauno ģimeņu un arī jauno vecvecāku izglītošanā, jo gan vieniem, gan otriem piedāvā dažādus kursus. Pašvaldība savu interesi par iedzīvotājiem apliecina arī ar vietējās pārtikas produkcijas groza dāvināšanu jaundzimušo ģimenēm.

Lepojas ar saviem produktiem

Šķiņķa fabrika „Vulcano” ir viens no pirmajiem uzņēmumiem Vulkānzemē, kas apliecināja vēlmi attīstīt vietējo ražošanu un reģionā izaudzētās cūkas no tā neizvest. Fabrika darbojas no 2000. gada, kad tās īpašnieks izlēma īstenot savu sapni – radīt vislabāko šķiņķi pasaulē, ko arī pieņēma kā uzņēmuma vīziju. Lai nodrošinātu nepieciešamo produkcijas daudzumu, īpašnieks sadarbojas ar vēl diviem cūku audzētājiem.

Uzņēmums „Wollgenuss” apvieno piecas saimniecības, kas katra audzē vismaz piecpadsmit aitas. No aitu vilnas uzņēmumi ražo dažādus vilnas izstrādājumus: somas, cepures, čības, filca figūriņas, kā arī spēles un rotas. Saimniecības atrodas apmēram 50 kilometru attālumā cita no citas, un tās nolēma apvienoties, lai būtu vieglāk realizēt produkciju, kas sākotnēji sagādāja problēmas.

Lauksaimniecības un mežu apsaimniekošanas **amatu skola**, ko apmeklējām, ir viena no 14 šādām skolām reģionā. Tās atrodas pašvaldības pārziņā. Galvenokārt šajā skolā mācās bērni, kuri vēlāk pārņem vecāku saimniecības (80%). Būtiski, ka skolēni apgūst lauksaimniecības prasmes praktiski.

Latvijas iedzīvotāji un uzņēmēji no šī reģiona varētu mācīties vairākas būtiskas lietas – sadarboties un atbalstīt citam citu, nesaskatot konkurenci, bet iespējas; pozitīvu domāšanu, novērtējot pieejamos resursus; domāt ilgtermiņā, saprotot, ko vēlamies panākt ar savu uzņēmējdarbību – gūt īslaicīgu peļņu vai izveidot ko pamatīgāku – uz vērtībām balstītu, ko var nodot no paaudzes paaudzei. Turklāt cilvēku darba rezultātam ir augstāka pievienotā vērtība, ja viņi nodarbojas ar sev tīkamām lietām jeb apvieno patīkamo ar lietderīgo. Liela loma ir produkta noformējumam, iepakojumam un pasniegšanas veidam – tas piesaista pircēju uzmanību.

Salīdzinot Latviju un Austrijas Vulkānzemi, secinu, ka Latvijā ir visi priekšnosacījumi vienotai attīstībai (kulīnārijas tradīcijas, amatniecības tradīcijas un tautas dzīvesziņa), tomēr būtu nepieciešama vienota struktūra, lai attīstītu šos virzienus. Iespējams, vairāk vajadzētu veicināt ģimenes saimniecību attīstību, ko pārmanto no paaudzes paaudzē. Tādā veidā ieaudzināmas vērtības, saglabājamas tradīcijas un prasmes, kā arī nodrošināma ilgtspējīga un pamatīga saimniecību attīstība. ■

Guna Šulce, Valsts Lauku tīkla Sekretariāta projektu vadītāja

PĀRTIKA

RAŽO UN MARKĒ PAREIZI!

Nav nozīmes, kāds pārtikas produkts tiek ražots, uz tā ir jābūt marķējumam, kas kalpo arī kā pārtikas preces vizītkarte. Kam tajā ir jābūt obligāti, informē Pārtikas un veterinārā dienesta Pārtikas uzraudzības departamenta Pārtikas izplatīšanas uzraudzības daļas vadītāja Tatjana Marčenkova un vecākā eksperte Vineta Grīnberga.

Lai uzlabotu patērētāju iespējas iegūt labāk salasāmu informāciju par uzturā lietoto pārtiku, 2011. gada decembrī stājās spēkā regula par pārtikas produktu informācijas sniegšanu patērētājiem, kuras ieviešanai bija paredzēts trīs gadu pārejas periods, kas beigsies **2014. gada 13. decembrī**.

Kam marķējums nepieciešams

Pārtikas produktu etiķete pēc vienādiem standartiem nav ierēdņu iegriba. Ne tikai Latvijā, bet arī visā Eiropas Savienībā un citviet pasaulē ir konkrētas prasības, kas jāievēro ikvienam pārtikas produkta ražotājam, lai par produktu tiktu informēts patērētājs, piemēram, pircējs veikalā vai sabiedriskās ēdināšanas uzņēmuma apmeklētājs. Tas ļauj maksimāli izvairīties no dažādām sabiedrības veselības problēmām: alerģijas, pārtikas saindēšanās uzliesmojumiem utt., kā arī ļauj patērētājiem izdarīt brīvu pārtikas preces izvēli.

Latvijā pārtikas produktu marķēšanas prasības ir noteiktas:

2014. gada 23. novembra Ministra kabineta noteikumos Nr. 964 „Pārtikas preču marķēšanas noteikumi” – prasības nebūs vairs spēkā ar 2014. gada 13. decembri;

2011. gada 25. oktobra Eiropas Parlamenta un Padomes regulā Nr. 1169/2011 par pārtikas produktu informācijas sniegšanu patērētājam – prasības sāks piemērot ar 2014. gada 13. decembri.

Katrs pārtikas ražotājs ir citādāks, tāpēc ar savas jomas specifiskajām prasībām var iepazīties citos dokumentos, taču primāri visiem pārtikas ķēdes dalībniekiem būtu jāievēro minētās regulas prasības, kas attiecas uz visa veida pārtiku.

Pārtikas preču marķējuma (informācijas, ko sniedz patērētājiem par pārtiku) uzraudzību atbilstoši norma-

Foto: Māris Millers

tīvo aktu prasībām Latvijā veic Pārtikas un veterinārais dienests.

Jābūt norādītam!

Svarīgi, lai marķējumā sniegtā informācija uz pārtikas produkta iepakojuma vai uz tam pievienotās etiķetes ir precīza, skaidra un patērētājiem viegli saprotama, atrastos labi redzamā vietā, skaidri salasāma un neizdzēšama, ir valsts valodā, nav paslēpta, nomauskēta, pārtraukta, padarīta nesvarīga.

Obligāti norādāmā informācija:

• Pārtikas produkta nosaukums.

Tas ir preces nosaukums, kas ļauj identificēt pārtikas produktu grupu, kurai attiecīgā prece pieder. To nevar aizvietot ar preču zīmi. Piemēram, nosaukums „Atspirdzinošā limonāde” ir preču zīme, taču produkta tirdzniecības nosaukums „Bezalkoholiskais dzēriens”. Tirdzniecības nosaukumu vajadzības gadījumā jāpapildina ar papildu informāciju, piemēram: žāvēts, sasaldēts, koncentrēts, pulverveida u. c. apstrādes veidam atbilstošu terminu;

• Sastāvdaļu saraksts;

Sastāvdaļa vai pārstrādes palīg līdzeklis, kas var izraisīt nepanesamību vai aler-

ģisku reakciju. Piemēram, kviešu lipekļi vai glutēns, vēzveidīgie un to produkti, olas un to produkti, zivis un to produkti, zemesrieksti un to produkti, sojas pupas un to produkti, piens un tā produkti, dažādi rieksti, selerijas un to produkti, sinepes un to produkti, sezama sēklas un to produkti, sēra dioksīds un sulfīti, ja to koncentrācija pārsniedz 10 mg/kg vai 10 mg/l, lupīna un tās produkti, gliemji un to produkti. Visas minētās sastāvdaļas jānorāda dilstošā masas secībā, kā tās ir reģistrētas ražošanas procesā sastāvdaļu sarakstā un ar biezākiem burtiem;

• **Svars** – neto masa kilogramos, šķidriem produktiem tilpuma vienības norāda litros, centilitros vai mililitros;

• **Minimālais derīguma termiņš** „Ieteicams līdz” precēm, kas ātri bojājas, vai „Izlietot līdz” datums precēm, ko var uzglabāt ilgāk par 3 mēnešiem;

• **Preces uzglabāšanas un/vai lietošanas nosacījumi.** Lietošanas pamācību formulē tā, lai pārtikas produktu varētu pienācīgi izmantot, piemēram, pēc atvēršanas jāuzglabā vēsā vietā vai uzraksta lietošanas instrukciju ātri pagatavojamām putrām vai sausajām zupām;

► 11. lpp.

◀ 10. lpp.

• **Izcelsmes valsts vai izcelsmes vietas norādes** produktiem, ja tās nenorādīšana var maldināt patērētāju attiecībā uz produkta īsto izcelsmes valsti vai vietu; gaļai – cūkgaļai, aitu, kazas un mājlopu gaļai. Ja pārtikas produkta izcelsmes valsts vai vieta ir norādīta, bet nav tā pati, kas tā galvenajai sastāvdaļai (tai ir jābūt >50%) ir jānorāda galvenās sastāvdaļas izcelsmes valsts vai vieta, vai tas, ka galvenās sastāvdaļas izcelsmes valsts vai vietas nosaukumi atšķiras no pārtikas produkta izcelsmes valsts vai vietas;

• **Ražotāja, iepakotāja vai pārdevēja nosaukums un adrese;**

• **Faktiskais alkohola saturs tilpumprocentos** dzērieniem ar alkohola saturu vairāk nekā 1,2 tilpumprocenti;

• **Uztura un enerģētiskā vērtība**, ko norāda tabulas formā, sakārtojot skaitļus citu zem cita. Obligāti jānorāda enerģētiskā vērtība, tauku, piesātināto taukskābju, ogļhidrātu, cukura, olbaltumvielu un sāls daudzums. Gadījumā, kad sāls saturs produktā ir tikai dabīgā nātrija klātbūtnes rezultāts, šo informāciju var izvietot paziņojuma par uzturvērtību tiešā tuvumā. Tāpat uzturvērtības paziņojumā var būt norādīts daudzums mononepiesātinātajam un polinepiesātinātajam taukskābēm, polioliem, cieteī, šķiedrvielām, vitamīniem un minerālvielām, kas produktā ir ievērojamā daudzumā (no 7,5% dzērieniem līdz 15% pārējiem produktiem uz 100 g vai 100 ml vai uz 1 porciju).

• **Preces partijas numurs.** Tas ļauj identificēt preces partiju un preces ražošanas datumu. Norādot preces partiju, pirms cipariem jāliek burts „L”. Par partijas apzīmēšanu atbild pats preces ražotājs.

„Ieteicams līdz...” vai „Izlietot līdz...”

Lasot marķējumu, šiem diviem terminiem ir atšķirīga nozīme. Piemēram, ja pārtikas prece ātri bojājas, tās marķējumā jānorāda galīgais derīguma termiņš ar vārdiem „Izlietot līdz – diena/mēnesis/gads”. Jāņem vērā, ka šai pārtikas produktu grupai marķējumā jānorāda arī preces uzglabāšanas režīms, piemēram, temperatūra.

Savukārt pārtikas produkti, kurus var uzglabāt ilgāk, jāmarķē ar norādi „Ieteicams līdz...” un tie tiek iedalīti vēl sīkāk:

Ja preces derīguma termiņš ir līdz 3 mēnešiem, marķējumā jānorāda diena un mēnesis („Ieteicams līdz diena/mēnesis”);

Ja preces derīguma termiņš ir no 3 līdz 18 mēnešiem, marķējumā jānorāda mēnesis un gads („Ieteicams līdz mēnesis/gads”);

Ja preces derīguma termiņš ir ilgāks par 18 mēnešiem, marķējumā jānorāda tikai gads („Ieteicams līdz gads”).

Izņēmumi

Produkti, kuriem derīguma termiņu var nenorādīt:

• Svaigiem, nemizotiem, nesagrieztiem un citādi neapstrādātiem augļiem un dārzeņiem. Izņēmumi – diedzēti graudi, pākšaugu dīgļi un citi diedzējumi;

• Vīniem, liķieriem, dzirkstošajiem un aromatizētajiem vīniem un tiem līdzīgiem dzērieniem;

• Dzērieniem, kuri satur 10 tilpumprocentus vai vairāk alkohola;

• Alkoholiskajiem dzērieniem, kuru tilpums ir lielāks par 5 litriem;

• Bezalkoholiskajiem dzērieniem, augļu sulām un nektāriem, kas paredzēti sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumiem;

! Saldētai gaļai, saldētiem gaļas izstrādājumiem un saldētiem neapstrādātiem zvejniecības produktiem marķējumā jānorāda arī sasaldēšanas datums vai pirmās sasaldēšanas datums (ja produkts ir saldēts vairāk nekā vienu reizi). Norādei jābūt „Saldēts diena/mēnesis/gads” vai norāda, kur marķējumā atrodas sasaldēšanas datums.

• Maizei un konditorejas izstrādājumiem, kuri jāizlieto 24 stundu laikā pēc to izgatavošanas (tas parasti ir īpaši norādīts);

• Konditorejas izstrādājumiem, kas galvenokārt sastāv no aromatizēta vai krāsota cukura;

• Saldējuma porcijām, ko sver porcijas klātbūtnē.

Produkti, kuriem var nenorādīt preces partijas numuru:

• Lauksaimniecības produkti, kas paredzēti tālākai apstrādei un pagaidu uzglabāšanai;

• Nefasētiem produktiem, kas paredzēti tūlītējai pārdošanai;

• Gadījumos, ja preces iepakojuma vai trauka virsma ir mazāka par 10 cm²;

• Saldējuma porcijām, ko sver porcijas klātbūtnē.

Marķējuma un burtu izmērs

Atkarībā no produkta iepakojuma izmēra var atšķirties arī marķējumā sniegto burtu izmērs. Iepakojumam, kura virsmas laukums ir lielāks par 80 cm², minimālais rakstzīmju burtu izmērs ir 1,2 mm, bet, kuru iepakojums ir mazāks par 80 cm², minimālajam rakstzīmju burtu (piemēram, a, e, u, s) augstumam ir jābūt lielākam vai vienādam ar 0,9 mm.

Iepakojumam, kuram lielākā virsmas platība ir mazāka par 10 cm², marķējumā jāiekļauj pārtikas produkta nosaukums, produkta svars (neto), jebkura sastāvdaļa vai pārstrādes palīg līdzeklis, kas izraisa alerģiju vai nepanesību, un derīguma termiņš vai „Izlietot līdz...” datums. **PI**

BRISELES
GAITEŅOS

KLONU GAĻAI IEVIESĪS AIZLIEGUMU

Eiropas Komisija (EK) rosina noteikt pagaidu aizliegumu lauksaimniecības dzīvnieku klonēšanai un tirdzniecībai ar klonētiem dzīvniekiem, kā arī uz laiku apturēt no kloniem ražotas pārtikas tirgošanu ES teritorijā. Par īpaša tiesiskā regulējuma ieviešanu ES saistībā ar dzīvnieku kloniem diskutēts EK un COPA–COGECA lopotības darba grupā, kurā kā eksperte no Latvijas piedalījās Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas (LLKA) pārstāve Maija Pontāga. EK priekšlikums pieļauj klonēšanas tehnoloģijas izmantošanu zinātnes vajadzībām, reto šķirņu un apdraudēto sugu saglabāšanā, kā arī medicīnisko produktu un ierīču ražošanā.

Klonēšana ir ļoti jutīgs temats, tādēļ joprojām ES dalībvalstu debatēs dzirdama kategorisku „pret” viedokļu izteikšana. Šajā jautājumā arī trešās valstis pārmet ES tirdzniecības barjeru veidošanu. Par klonēšanas direktīvu diskusijas notiks gan ES vides aizsardzības, gan ES lauksaimniecības ģenerāldirektorātā. ES Lauksaimniecības ģenerāldirektorāts izsludinājis konkursu pētījumiem par klonētu dzīvnieku un to pēcnācēju produktu marķēšanu.

Latvija atbalsta EK iniciatīvu noteikt īpašu tiesisku regulējumu pārtikai, kas iegūta no klonētiem dzīvniekiem, un uz laiku apturēt no kloniem ražotas pārtikas tirgošanu ES teritorijā, kā arī noteikt lauksaimniecības dzīvnieku klonēšanas un tirdzniecības ar klonētiem dzīvniekiem pagaidu aizliegumu ES.

ES SAMAZINĀS CŪKGAĻAS CENAS

Sākoties rudenim, ES būtiski samazinājušās cūkgaļas cenas, un tās pašlaik ir zemākās pēdējo piecu gadu laikā. Situācija cūkgaļas un lopbarības tirgū vērtēta COPA–COGECA cūkgaļas darba grupā, kurā kā eksperte no Latvijas piedalījās Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padomes pārstāve Dzintra Lejniece. Pēc dalībvalstu ziņojumiem secināms, ka situācija visās ES valstīs ir līdzīga – cena samazinājusies vidēji par 0,25 eiro kg. Sanāksmē secināts,

ka ES tirgū veidojas uzkrājumi atsevišķiem mazvērtīgiem gaļas produktiem (taukiem, subproduktiem), kam nav iespējams atrast alternatīvus tirgus.

Nākamā gada tirgus prognozes nav skaidras, jo nav zināms Krievijas embargo ilgums ES cūkgaļas produktu tirdzniecībai un spēja sameklēt alternatīvus tirgus. Šī gada astoņos mēnešos ES cūkgaļas eksports samazinājies par 9,2%. ES dalībvalstīm nav vienots viedoklis par privātās gaļas uzglabāšanas ieviešanu, taču darba grupā nolemts

prasīt iedarbināt šo tirgus stabilizēšanas mehānismu, līdz tiek atrasti jauni tirgi. Rosinās slēgt līgumus par īstermiņa uzglabāšanu vienu mēnesi, lai atbrīvotos no jau uzkrātajiem mazvērtīgajiem cūku gaļas produktiem. Tāpat tiek rosināts ES izstrādāt ārkārtas pasākumu plānu šāda veida produktu izmantošanai nepārtikas mērķiem, piemēram, biodegvielas ražošanai. Eksperte norāda, ka patlaban visticamāk EK neveiks pasākumus cūku tirgus regulēšanai, jo cenu kritums tai nešķietot pārliecinošs.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

LIELLOPU ELEKTRONISKĀ IDENTIFICĒŠANA

ES publicēti likumdošanas akti, kas paredz liellopu elektroniskās identifikācijas (EID) ieviešanu dalībvalstīs pēc brīvprātības principa. Dzīvnieki var tikt identificēti vai nu ar divām konvencionālām krotālijām (esošā sistēma) vai arī ar vienu redzamu konvencionālo krotāliju un vienu elektronisko identifikatoru atbilstoši ES oficiāli apstiprinātajam harmonizētajam

standartam. Dalībvalsts var izvēlēties arī obligāto režīmu EID lietošanai savas valsts teritorijā.

Regula 653/2014 un Direktīva 2014/64/EU, kas publicētas šī gada 27. jūnijā, paredz, ka no 2019. gada 18. jūlija visām dalībvalstīm jānodrošina nepieciešamā infrastruktūra, lai apgādātu dzīvniekus ar elektroniskajiem identifikatoriem kā oficiālo identifikācijas līdzekli. Vairumā valstu liellopu

elektroniskās identifikācijas sistēma ir brīvprātīga (Zviedrija, Čehija, Austrija). Tikai Dānija elektroniskās identifikācijas sistēmu ieviesa jau 2010. gadā kā obligātu visu govju apzīmēšanā, kopumā lauksaimnieki ar šo sistēmu ir apmierināti. Latvija EID sāk ieviest lielākos piena ganāmpulkos, kur izmanto kvalitatīvus sertificētus elektroniskos izstrādājumus. Mazākās saimniecībās EID pagaidām ir parāk dārga. ■

KRĪZE ES LIELLOPU SEKTORĀ

Eiropas Komisijas apskats par situāciju liellopu un teļu tirgū šī gada pirmajā pusgadā, kā arī Krievijas embargo ietekme uz tirgu diskutēta EK un COPA-COGECA liellopu un teļu darba grupā. Tajā kā eksperte no Latvijas piedalījās LLKA pārstāve Maija Pontāga. EK tirgus apskatā secināts, ka kopējie liellopu gaļas ražošanas apjomi 28 ES dalībvalstīs no 2014. gada janvāra līdz jūlijam salīdzinājumā ar tādu pašu periodu 2013. gadā ir samazinājušies par 0,1% (uzskaitot saražotās gaļas tonnas), bet situācija ir ļoti dažāda atsevišķās dalībvalstīs. Lielākie samazinājumi ir vērojami Bulgārijā (-21,5%), Itālijā (-18,6%), Slovākijā (-9,2%), Grieķijā (-8,7%), Portugālē (-6,4%). Lielākie ražošanas apjomu pieaugumi ir Polijā (+16,9%), Īrijā (+15,0%), Igaunijā (+10,9%) un Lietuvā (+10,1%). Apmēram tādās pašās proporcijās vērojamas arī gaļas liellopu skaita izmaiņas.

ES ir sestā lielākā liellopu gaļas un tās produktu importētāja valsts un septītā lielākā šo produktu eksportētāja pasaules tirgū. Lielākās importētājas ir Ķīna (kopā ar Honkongu), ASV, Japāna, Meksika un Dienvidkoreja; bet lielākās eksportētājas – Austrālija, ASV, Brazīlija, Indija, Jaunzēlande un Kanāda. ES 2014. gada pirmajā pusgadā eksportēja vairāk liellopu gaļas produktu nekā iepriekšējos pāris gadus, bet par zemāku cenu.

Līdz augustam galvenā eksporta valsts ES liellopu gaļai un dzīvnieku liellopiem ar 79 821 tonnu apjomu (dzīvnieku liellopiem uzskaitot kautsvāra ekvivalentu tonnās) bija Krievija. Eksports uz Krieviju kāpa par 84,2% salīdzināju-

mā ar tādu pašu periodu 2013. gadā. Uz Krieviju tika eksportēti lieli apjomi liellopu tauku un subproduktu, kas veidoja ap 70% no to kopējā ES eksporta.

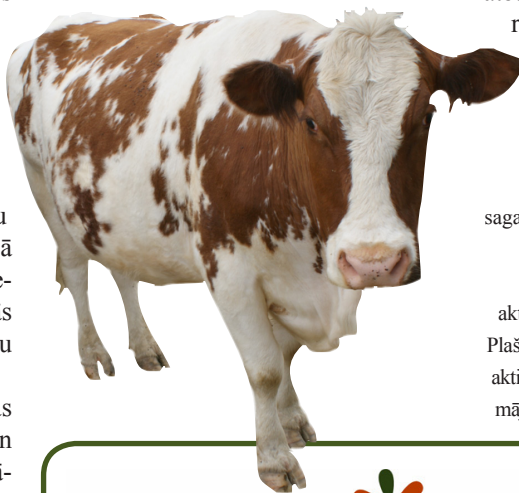
ES dalībvalstu eksperti norāda uz augošajām problēmām Krievijas embargo un citu tirgus apstākļu izmaiņu dēļ – liellopu gaļas patēriņš samazinās daudz lētākas cūkgaļas un putnu gaļas cenas dēļ. Dažos vietējos tirgos (Itālijā, Beļģijā) ieplūst lētāka liellopu gaļa no citām ES valstīm (Polijas, Franci-

jas), tādēļ pārstrādātāji mazāk iepērk saražoto produkciju no vietējiem lauksaimniekiem, kuru ražošanas izmaksas ir lielākas. Kopējā situācija nozarē tiek raksturota kā smaga, cenas un patēriņa kritums ir sezonai neatbilstošs. Lauksaimniekiem ir grūti turpināt ražošanu pie šādām cenām. COPA-COGECA darba grupas vadītājs EK brīdina par liellopu gaļas tirgus kritisko situāciju sakarā ar Krievijas embargo un aicina Eiropas Komisiju nekavējoties veikt atbalsta pasākumus. EK pārstāvji norādījuši, ka kompensācijas var tikt izmantotas tikai galējos gadījumos, taču labi saprot, ka situācija ir nopietna. ■

Pēc COPA-COGECA ekspertu darba atskaitēm informāciju publicēšanai sagatavoja LLKC sabiedrisko attiecību vadītāja

Iveta Tomsone

Ekspertu dalība pasākumā organizēta VLT aktivitātes „Nozaru ekspertu ziņojumi” ietvaros. Plašāk ar COPA-COGECA darba grupu ekspertu aktivitātēm iespējams iepazīties Valsts Lauku tīkla mājaslapā http://www.laukutikls.lv/copa_cogeca

copa * **cogeca**

european farmers

european agri-cooperatives

COPA ir Eiropas līmeņa profesionālo lauksaimnieku organizāciju komiteja, kas pārstāv lauksaimniekus ES un starptautiskās institūcijās. Tā ir dibināta 1958. gadā.

COGECA ir Eiropas līmeņa lauksaimniecības kooperācijas komiteja, kas pārstāv kooperatīvu intereses ES un starptautiskās institūcijās. Tā ir dibināta 1959. gadā.

Kopš 1962. gada **COPA** un **COGECA** apvienoja birojus un kopīgi pārstāv Eiropas lauksaimnieku un kooperatīvu intereses.

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZŅĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2015. GADA JANVĀRĪ

Terminis	Decembris							Janvāris							Februāris						
	1	8	10	15	18	19	20	22	25	30	31	1	4	15	19	20	22	25	31	1	3
Lauku attīstības programma																					
Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta pasākumi	Atbalsts ieguldījumiem lauku saimniecībā																				
	Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē																				
Nacionālās subsīdijas	Ražotāju grupas																				
	Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde																				
Apdrošināšanas polišu iegāde	Zvejas aktivitāšu pilnīga pārtraukšana																				
	Akvakultūra, kas nodrošina vides pakalpojumus																				
Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)	Atbalsts apdrošināšanas polišu iegādes izdevumu segšanai																				
	Fitosaniāro pasākumu kompensācijas																				
Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)	PVN mēneša deklarācija un maksāšanas termiņš																				
	Termiņš, līdz kuram nodokļu maksātājs iesniedz iesniegumu Valsts ieņēmumu dienestā, ja 2014. gadā ir izmantots īpašo kārtību saskaņā ar PVN likuma 137. pantu (t.i. "kases metodi"), bet 2015. gadā to vairs nevēlas izmantot																				
Mikrouzņēmumu nodoklis	Termiņš līdz kuram nodokļu maksātājs iesniedz iesniegumu Valsts ieņēmumu dienestā, ja 2015. gadā vēlas izmantot īpašo kārtību saskaņā ar likuma PVN likuma 137. pantu (t.i. "kases metodi")																				
	Mikrouzņēmumu nodokļa pārskats																				
Darījumu kvītis	Termiņš, līdz kuram jāinformē Valsts ieņēmumu dienests, ja nodokļa maksātājs 2015. gadā vēlas maksāt mikrouzņēmumu nodokli																				
	Atskaite par darījumu kvīšu izlietojumu																				
Ienākuma nodoklis	Atskaites iesniegšanas termiņš un nodokļa maksāšanas termiņš - PASNODARBINĀTAJIEM																				
	Paziņojums par fiziskajām personām izmaksātajām summām 2014. gadā																				
Ienākuma nodoklis	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par mēnesi) - ja ienākums no kapitāla pieauguma iepriekšējā mēnesī pārsniedzis 711,44 eiro																				
	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par ceturksni) - ja ienākums no kapitāla pieauguma mēnesī no 142,30 - 711,44 eiro																				
Ienākuma nodoklis	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par gadu) - ja ienākums no kapitāla pieauguma mēnesī ir līdz 142,29 eiro																				
	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par gadu) - ja ienākums no kapitāla pieauguma mēnesī ir līdz 142,29 eiro																				

Termiņš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti.
Iesniegumu un atskaitu apkopšanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

MĀJRAŽOŠANA

DZĒRVEŅU AUDZĒŠANĀ
IEVILKA MANTOTAIS PURVS

Inga un Aigars Eglīši ir liellogu dzērveņu audzētāji un šogad reģistrējušies arī kā mājražotāji. Dzērveņu audzēšana notiek Stalbes pagasta zemnieku saimniecībā „Ārgaļi”, bet pārstrāde – abu dzīvesvietā Skultes pagasta „Rītausmās”.

Saimniece ir gandarīta, ka šoruden dzērvenes pagūts nolasīt, pirms sācās lietavas. Raža gan nebijusi cerētā. „Grūti pateikt, kādēļ maz. Arī purvos dzērveņu šogad gandrīz nebija. Pavasarī uznāca salna, iespējams, ziediņi nosala. Tāpat jūnijs gadījās auksts. Dažādu apstākļu sakrītība, un ogu vairs nav tik daudz. Pērn mums bija visražīgākais gads. Ievācām desmit tonnu ogu,” atklāj Inga Eglīte.

Ar liellogu dzērveņu audzēšanu Eglīši nodarbojas jau desmit gadu. Jautāta, kā tai pievērsušies, Inga atsmeļ, ka purvs viņus ievilcis. Viss sācies ar to, ka vīram Stalbes pagastā atstāts mantojums – zeme ar purvu: „Domājām, ko lai dara. Dzīvojam šeit, zeme – tur. Pārdot bija žēl, kā nekā mantojums no vectēva. Tad izlasīju, ka Alūksnē ir purvi, un tajos dzērvenes audzē Gundega Sauškina. Sacīju vīram, ka mēs taču arī varam, un būs, ar ko nodarboties.” Sacīts, darīts. No Amerikas tika atvestas trīs tonnas dzērveņu stīgu. Izvēlējušies audzēt „Stevens” – vienu no ražīgākajām šķirnēm ar lielākajām ogām.

Var palutināt garšas kārpiņas

Raža šoruden nav padevusies, bet Ingai prieks, ka veiksmīgi izdevies nokārtot reģistrēšanos kā mājražotājiem. Arī līdz tam nonākuši pakāpeniski. Salasītās ogas visu laiku nodevuši SIA „Pure Food”, taču nav apmierinājusi iepirkšanas cena. Izlemts kaut ko darīt pašiem, lai naudas būtu drusku vairāk. Šobrīd daļu dzērveņu joprojām tirgo lielajiem uzņēmumiem, jo saimnieki paši visu pārstrādāt nejaudā. Inga uz virtuves galda izkārtējusi produkciju, ko pati gatavo un piedāvā klientiem. Izvēle, ar ko palutināt savas garšas kārpiņas, ir gana plaša – asās mērcītes, dzērvenes sīrupā, ogu kečups, dzērveņu konfektes, ābolu–dzērveņu, ābolu–ingvera un dzērveņu sukādes, dzērveņu–sēkliņu lodītes, dzērveņu sula un, protams, svaigas ogas.

Interesants ir „Rustēgu veselības podiņš” – samaltas svaigas dzērvenes kopā ar ingveru, medu un ķiplokiem, tāpat „Puncīša prieks” – ogas kopā ar ķirbjiem un cidonijām. Receptes Inga gan domā pati, gan aizgūst no citiem. „Dzērveņu–sēkliņu lodītes ir īsti mana recepte. Vēlāk gan kādā žurnālā atradu līdzīgu. Jaunu riteni jau neizdomāsim,” attrauc sarunu biedre. Sukāžu gatavošanā un citās lietās labs padomdevējs ir

UZSĀKT
MĀJRAŽOŠANU
NAV GRŪTI

LLKC Limbažu nodaļas lauku attīstības konsultante **Jaurīte Legzdīņa:**

„Inga Eglīte veiksmīgi nodarbojas ar dzērveņu audzēšanu, un tagad sākusi arī mājražošanu. Viņa uzskata, ka katram jādara tās lietas, kas pašam patīk, un, ja tas nāk no sirds, var attīstīt un veidot šo nodarbi kā biznesu. Arī viņai reģistrēšanās par mājražotāju sākumā šķita sarežģīta. Tad, kad saimniece sāka tirgošanos, viņa saprata, ka pareizi jāsakārto dokumenti, tāpēc kursus „Minimālās higiēnas prasības pārtikas uzņēmumā” nokārtoja internetā, savukārt PVD laipni informējis par nepieciešamo prasību izpildi. Kontrolējošo iestāžu prasībās nav nekas neizpildāms, galvenais – ievērot visu lietu kārtību. Ogas tiek glabātas atbilstošās telpās, vēsumā, bet pārstrādei paredzētās – saldētavā. Idejas receptēm Inga smeļas no interneta un vecajām konservēšanas grāmatām, konsultējas ar pavāriem. Lai pārbaudītu produktu derīguma termiņu, pati saimniece testē, glabā un pārbauda. Pārstrādei tiek izmantots tikai saimniecībā izaudzētais, iepirkts tiek vienīgi cukurs. Grāmatvedību palīdz sagatavot speciālists, un uzskaitē tiek ievērota izsekojamība. Nav sarežģītumu ar iepakojamu sameklēšanu, piedāvājums ir pietiekams, to var iegādāties bāzē Rīgā, bet etiķetes Inga pasūta Valmierā. Iedrošinot citus, saimniece saka, ka mājražošanas uzsākšana nav ne pārāk sarežģīta, ne arī dārga: kursi par higiēnas prasībām, ūdens analīzes, sākuma produkcijai nepieciešamais cukurs, iepakojamais materiāls, etiķetes kopā izmaksāja ap 400 eiro.”

liellogu dzērveņu audzētājs Andris Ansis Špats no Bīriņiem. Viņam var zvanīt un konsultēties, nekad nav sveci zem pūra turējis. Pieredzes apmaiņa notiek arī ar citiem Latvijas dzērveņu audzētājiem. Saimniece lēš, ka valstī kopā ar to nodarbojas vien ap 20 saimniecību. „Tādēļ arī izvēlējamies šo jomu, jo konkurentu maz – ne katram ir piemēroti apstākļi šo ogu audzēšanai,” atzīstas Inga.

Kā jau tas notiek, mēcās tikai darot un pieļaujot kļūdas. Ingai un Aigaram tādas bijušas vairākas. Viengad teju visas Eglīšu dzērvenes nolasījuši nelegālie ogotāji. „Bija mācība. Tagad, līdz ogas nav nolasītas, dzīvojam tur un pieskatām,” teic Inga. „Patlaban ar ogu lasīšanu vairs nav problēmu, bet pirmos ražas gadus bija gan. Sākumā bija grūti dabūt lasītājus, tāpat ogas vēl tik labi nebijām iepazīnuši. Nolēmām tās ievākt ar kombainu. Taču tas ne tikai vāca ogas, bet arī nogrieza dzērveņu stīgas. Un, ja tās nogrieztas, nākamajā gadā maza raža. Vairāk kombainu neizmantojam.” Šobrīd jau populāra ir tā saucamā pašlasīšana.

Nogaršo visa ģimene un draugi

No sartaļām ogām pagatavotā garšotāji parasti ir visa ģimene un Ingas draudzenes. Viņa ir priecīga par ieteikumiem kaut ko uzlabot vai mainīt. Ciemošanās reizē saimniece arī man deva nobaudīt nesen tapušos jauninājumus sortimentā – upeņu un dzērveņu–ābolu marmelādi. Garšīgi! „Kaut kas jauns jādomā, uz vietas stāvēt nedrīkst, citādi cilvēkiem apnīk. Ziemā vairāk pievērsīšos eksperimentiem, piemēram, pamēģināšu dzērvenes šokolādē vai pūdercukurā,” prāto ogu audzētāja. Pircēju patika pret šo lielo ogu jūtami palielinājusies. Ja agrāk bijusi viešānās, ka tā modificēta un mākslīgi „uzpumpēta”, tagad cilvēki novērtē tās garšu, kas ir maigāka par savvaļas „māsu”, un vitamīnu daudzumu. Inga apņēmusies audzēt arī cidonijas un rabarberus, sākumā – nelielā apjomā. „Tad paši varēsim gatavot arī to sukādes. Izejmateriālu iepirkt nav izdevīgi, tas sadārdzina produkciju. Lūkosim, kā veiksies ar ravēšanu, un tad jau skatīsimies!” teic sarunu biedre, kura pagūst ne tikai kopēt pārstrādāt dzērvenes.

Skultiete Inga Eglīte rāda mājražošanas gardo un krāsaino produkciju

Foto: Līga Liepiņa

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

◀ 15. lpp.

Viņa pamanījies daudz ko izaudzēt arī piemājas dārziņā. „Laukos nevar dzīvot, ja kaut dille nav dobē. Tāpat kāds skaistuma dārziņš jāiekopj,” spriež „Rītausmu” saimniece.

Mājražotāja smeļ, ka šobrīd daudzas pa tirgiem – precī piedāvā Straupes tirdziņā, tāpat dodas uz Rīgu, arī Smilteni, Raunu, Aizkraukli un Lielvārdi. Iecerēts apgūt arī bijušā Limbažu rajona teritorijas tirgus. Ar Ingu sarunājāmies pirms Limbažu novada mājražotāju kooperatīva dibināšanas sapulces, kurā viņa grasījās piedalīties. Sieviete bija apņēmības pilna iestāties kooperatīvā. „Tas būtu atspajds. Ja esmu vienkārši mājražotāja, nedrīkstu savu preci tirgot veikalos, bet kooperatīva paspārnē tas būs iespējams. Un mana prece veikalos stendos būs pieejama visu gadu, nevis kā tagad – iegādājama tikai tirdziņu sezonā,” kooperatīva priekšrocības novērtē Inga Eglīte.

Foto: Jautrīte Leģzdiņa

Labāk uz priekšu virzīties lēnām

Sarunā Inga atzīst, ka savulaik domāts par attīstīšanos un Eiropas fondu līdzekļu piesaisti. Tiesa, ieguldījumi nepieciešami, pat ja tiek piešķirts līdzfinansējums. „Vienreiz ņēmām kredītu, ko knapi nomaksājām. Mums nebija, kur glabāt novāktās dzērvenes, tādēļ nācās ņemt kredītu, lai uzceltu

noliktavu. Otrreiz aizdevumu ņemt vairs negribam. Labāk virzīsimies uz priekšu lēnām,” spriež Inga. Iecerēts paplašināt dzērveņu stādījumus. Patlaban viņi apsaimnieko divus hektārus, papildus vienā hektārā jau ir jaunie stādi, bet iecerēts tos ieaudzēt vēl vienā. Kā tas izdosies, atkarīgs no pavasara laika apstākļiem. Eglīšiem piederošajā purvā varētu iekopt vēl vairākus hektārus dzērveņu stādījumu, taču abi nolēmuši apstāties pie četriem hektāriem. „Vairāk nemaz nevajag, jo darbojamies tikai divi. Cilvēkus piesaistām uz novākšanas laiku, bet dēļs un meita, ja nepieciešams, šad un tad iesaistās ogu pārstrādē. Cerams, ar laiku bērni pārņems mūsu nodarbi. Šogad dzērveņu cena ir ļoti laba. Būtu tikai raža lielāka! Agrāk bija problēmas ar ogu realizāciju, bet tagad tādu nav,” vērtē Inga Eglīte. ■

Līga Liepiņa,
laikraksta „Auseklis” žurnāliste

LAUKU LAPA TAVĀ E-PASTĀ

Piedāvājam iespēju saņemt informatīvos izdevumus „Lauku Lapa” un „Zivju Lapa” Jūsu e-pastā! Lai pieteiktos izdevumu elektroniskai saņemšanai, sūtiet pieteikumu uz e-pastu: lauku.lapa@llkc.lv. Uz šo e-pastu varat sūtīt arī ieteikumus, kā mēs varētu pilnveidot „Lauku Lapu” un „Zivju Lapu”.

Pieteikumā jānorāda:

Vārds, uzvārds; iestādes nosaukums, kuru pārstāvat; e-pasta adrese, uz kuru vēlaties saņemt izdevumu.

Lauku Lapa

SAGATAVOTA
Latvijas Lauku konsultāciju
un izglītības centrā
Rīgas iela 34, Ozolnieki,
Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018
tālr.: 63050220
Izdevumā arī LLKC arhīva
un publicitātes foto

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

ELFLA
EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

